

Kaukasische
Pijpbloemvlinder
(Caucasian Festoon)
Allancastria caucasica

Wegedoornpage
(Blue Spot Hairstreak)
Satyrium spini

Foto's op deze pagina:
Jaap Schelvis
Tekst: blzd. 26 t/m 28

Snuitvlinder (Nettle-tree
Butterfly) *Libythea celtis*

Kaukasische Tweekleurige Parelmoervlinder
(Caucasian Spotted Fritillary) *Melitaea interrupta* Foto: J.Schelvis (blzd. 28)

Adonisblauwtje (Adonis Blue)
Polyommatus bellargus Foto: J.Schelvis
(blzd. 28)

Bloemenblauwtje (Green-Underside Blue)
Glaucopsyche alexis Foto: J.Schelvis (blzd. 28)

Rups met vervelling van Grauwe Borstel
Dicallomera fascelina Foto J.Bouma

Vlinderen in de “Kleine Kaukasus”
(of in het mooie Georgische alfabet მცირე კავკასიონი)
Jaap Schelvis

Op het moment van schrijven tijdens de Olympische spelen staat de Kaukasus volop in de belangstelling, maar toen er in het najaar van 2011 een kort oproepje verscheen op Vlindernet om deel te nemen aan een vlinder-inventarisatie in die regio was dat wel anders. Eigenlijk kwam Georgië destijds vooral negatief in het nieuws door de na-ijlende oorlog in Zuid-Ossetië en problemen met Tsjetsjeense separatisten. Toch reageerden er aanvankelijk nog 20 personen, waarvan er uiteindelijk vier overbleven na de nodige problemen met de lokale NGO, oplopende kosten en verandering van de bestemming. Oorspronkelijk zou er worden geïnventariseerd in Vashlovani NP in het uiterste zuid-oosten van het land. Dit bleek niet haalbaar, maar in het Borjomi-Kharagauli NP werd een prima alternatief gevonden.

Borjomi ligt in zuid-centraal Georgië, hemelsbreed 120 km ten westen van de hoofdstad Tbilisi en ongeveer 60 km van de grens met Turkije. Op 19-5-2012 werden wij door onze Nederlands sprekende gids Ivan opgehaald van Tbilisi airport en na wat passen en meten met de bagage persten we ons in zijn kleine 4wd Kia om in een 2.5 uur naar Borjomi te rijden. Gori, het enige stadje van betekenis op de route en eigenlijk alleen bekend als de geboorteplaats van Stalin maakte geen indruk. De grote vluchtelingenkampen voor Georgiërs die Abchazië en Zuid-Ossetië ontvlucht waren des te meer.

Borjomi is het Spa van de Kleine Kaukasus waar alles draait om bronwater. Het stadje heeft een heus water-themapark en het schijnt dat Borjomi-water nog steeds het favoriete mineraalwater is wat geschonken wordt in het Kremlin. Ten westen van het stadje ligt het jonge (2001), maar zeer grote 5300 Km² Borjomi-Kharagauli NP. Dit park ligt in de Kleine Kaukasus en de hoogte van de bergen is dan ook bescheiden en ligt rond de 1500 meter. Van tevoren was vanuit Nederland al de toestemming geregeld om in het park te kunnen inventariseren en (indien nodig) vlinders te verzamelen. Onze start van de 1e dag bij het kantoor van het park betrof dan ook vooral een beleefdheidsbezoekje. Omdat het kantoor pas om 10:00u open ging hadden we vooraf al wat tijd om de eerste ontwakende vlinders te zoeken langs de rivier en in de tuin van het park-kantoor.

Onze “strategie” bij de inventarisatie was zeer simpel. Gezien de beschikbare tijd en menskracht was het ondoenlijk om het hele gebied te bezoeken. Daarom hadden we op voorhand op basis van kaarten en Google-earth een aantal deelgebieden geselecteerd die enigszins bereikbaar waren en zoveel mogelijk verschillende habitats en hoogtes vertegenwoordigden. Daarnaast gingen we vrij opportunistisch te werk. Wanneer we op weg naar een wat verder gelegen vallei een aantrekkelijke, bloemrijke weide of bosrand zagen stopten we daar om de aanwezige vlinders te scoren. In het park zelf zijn een aantal tracks die meestal de dalen volgen en behalve de ene verharde doorgaande weg naar de Turkse grens

zijn er slechts enkele zeer moeilijk te berijden “wegen”. Gelukkig hadden we niet alleen een 4wd, maar ook een ervaren chauffeur die voor zijn hobby ook cross-country wedstrijden in zwaar terrein reed. Die ervaring kwam goed van pas want geregeld was het verschil tussen de weg en de rivierbedding ernaast nauwelijks te zien. Desondanks lukte het hem om vanuit de rijdende auto de enige Atalanta te zien die we tijdens de hele trip hebben waargenomen!

Op deze manier hebben we vier (lange) dagen doorgebracht in het park waarin we heel wat kilometers te voet hebben afgelegd. Na deze vier dagen bleken we er niet veel soorten meer bij te zien en omdat ook de weersverwachting nog wat slechter werd (we hadden al dagelijks regenbuien) besloten we om de laatste twee dagen te verkassen naar Tbilisi. Van daaruit hebben we nog een dagtocht gemaakt naar het zuid-oosten naar het deels in de rotsen uitgehouwen klooster van David Garedja op (net over?) de grens met Azerbeidzjan. Wanneer je toch 'in de buurt bent' laat je zo'n kans om een cultureel hoogtepunt te zien niet lopen. Bovendien kwamen we daardoor ook in een heel ander biotoop, namelijk de halfwoestijn van de regio Kakheti, wat weer resulteerde in een aantal vlindersoorten die we eerder in de week nog niet hadden gezien. Onze laatste dag hebben we nog geïnventariseerd rond een groot stuwmeer vlakbij Tbilisi. Tijdens al deze tellingen lag de nadruk uiteraard op de dagvlinders, maar al snel werd ik bestempeld tot de 'mottenman' omdat ik het niet kon laten om en passant zoveel mogelijk nachtvlinders te fotograferen. Ondanks dat we op geen enkele manier nachtvlinders gelokt hebben met licht stond de teller aan het eind van de week toch op 51 soorten micro- en macronachtvlinders.

Georgiërs beschouwen zichzelf vol overtuiging als Europeanen, maar wat betreft flora en fauna merk je al snel dat je je in een uithoek van Europa bevindt met duidelijk Aziatische invloeden. Tijdens de voorbereiding hadden we geprobeerd om al een zo volledig mogelijke checklist te maken van alle dagvlinders die we in het bezochte gebied tijdens de inventarisatieperiode zouden kunnen verwachten. Deze lijst was grotendeels gebaseerd op data afkomstig van de website van Fauna Europaea (www.faunaeur.org) en de verspreidingskaartjes in “Butterflies of Europe and the Mediterranean area” van Tshikolovets en omvatte 145 soorten. Naast deze gids hadden we verder nog mee voor de determinaties “De nieuwe vlindergids” (Tolman), “Dagvlinders van Europa” (Lafranchis) en “A field guide to the Butterflies of Turkey” (Baytaş). Ondanks deze reisbibliotheek kwamen we tal van vlinders tegen die we niet ter plekke konden determineren zodat we na terugkomst in Nederland nog weken bezig zijn geweest de vele 100-en (duizenden?) foto's te bestuderen en onderling te bespreken. Met name de Dikkopjes waren goed voor heel wat discussie!

In totaal hadden we aan het eind van de week op 24 verschillende locaties waarnemingen gedaan van vlinders waarbij we als groep 69 verschillende soorten dagvlinders hebben waargenomen, maar ieder van ons wel een handjevol soorten gemist heeft omdat we soms net wat te ver van elkaar waren om alles te delen. In Tabel 1 staan deze 69 soorten in alfabetische volgorde met daar achter het aantal

locaties waar we de soort hebben aangetroffen om een indruk te geven van de algemeenheid. Slechts een handjevol soorten werd op ongeveer de helft van de onderzochte plekken gezien, de meeste maar op een aantal plaatsen en 26 soorten (38%) werden op maar 1 plek waargenomen. Hoogtepunten waren voor mij persoonlijk in ieder geval de aansprekende Snuitvlinder (*Libythea celtis*) die al lang op mijn verlanglijstje stond om te fotograferen, de prachtige *Melitaea interrupta* die we bij gebrek aan een Nederlandse naam ter plekke Kaukasische Tweekleurige Parelmoervlinder hebben gedoopt en natuurlijk de lokale specialiteit, de Kaukasische Pijpbloemvlinder (*Zerynthia caucasica*).

In de zomer van 2014 gaan we opnieuw de Kaukasus in voor een vlinder-expeditie. Doel is deze keer het Tusheti nationaal park in de Hoge Kaukasus in het noord-oosten van het land. In 2012 hebben we geteld op hoogtes tussen de 600 en 1200 meter, maar het is nu de bedoeling om juist ook in hoger gelegen gebieden tot 3000 meter te gaan tellen. We gaan dan ook veel later in het jaar omdat het gebied anders niet eens bereikbaar is (de pas opent in juni afhankelijk van de sneeuwhoogte) en natuurlijk omdat veel planten pas in deze tijd van het jaar in bloei zijn wat weer van invloed is op de vliegperiodes van de vlinders.

Tabel 1 Alfabetische lijst van waargenomen dagvlinders en het aantal locaties waarop de soort werd gezien. (Foto's op blz. 16 en 17)

1	Adonisblauwtje	4	24	Groentje	8
2	Argusvlinder	2	25	Groot dikkopje	1
3	Atalanta	1	26	Groot gaderd witje	1
4	Balkan bruin blauwtje	6	27	Groot koolwitje	12
5	Blauwe ijsvogelvlinder	1	28	Grote vos	1
6	Bloemenblauwtje	6	29	Heideblauwtje	4
7	Bont dikkopje	2	30	Hooibeestje	13
8	Bont zandoogje	4	31	Icarusblauwtje	13
9	Boomblauwtje	5	32	Iepenpage	1
10	Bosparelmoervlinder (rups)	1	33	Kaasjeskruiddikkopje	1
11	Boswitje	10	34	Kardinaalsmantel	5
12	Bretons spikkeldikkopje	2	35	Klaverblauwtje	1
13	Bruin blauwtje	3	36	Klein gaderd witje	6
14	Bruin dikkopje	10	37	Klein koolwitje	5
15	Bruin zandoogje	3	38	Kleine parelmoervlinder	5
16	Bruine vuurvlinder	5	39	Kleine sleedoornpage	1
17	Kaukas. Pijpbloemvlinder	1	40	Kleine vuurvlinder	4
18	Citroenvlinder	3	41	Knoopkruidparelmoervlinder	1
19	Dagpauwoog	5	42	Koningspage	2
20	Distelvlinder	8	43	Levant spikkeldikkopje	6
21	Esparcetteblauwtje	1	44	Melitaea interrupta	3
22	Geelbandspikkeldikkopje	1	45	Oost. kalkgraslanddikkopje	2
23	Gehakelde aurelia	3	46	Oranie luzernevlinder	1

47	Oranjetipje	9	59	Veldparelmoervlinder	6
48	Paarse parelmoervlinder	2	60	Voorjaarserebia	3
49	Oostelijk resedawitje	2	61	Voorjaarsspikkeldikkopje	1
50	Rotsvlinder	1	62	Wedewitje	163
51	Rouwmantel	1		Wegedoornpage	1
52	Snuitvlinder	1	64	Wikkeblauwtje	2
53	Spireazwever	5	65	Zilvervlek	8
54	Staartblauwtje	4	66	Zuidelijk dwergblauwtje	3
55	Turkse heivlinder	1	67	Zuidelijk grauwwandoogje	1
56	Tweekleurig hooibeestje	1	68	Zuidelijke luzernevlinder	1
57	Vals bruin blauwtje	1	69	Zwarte apollovlinder	4
58	Vals heideblauwtje	4			

Tabel 2 Alfabetische lijst van waargenomen nachtvlinders

Akkerwinde-uil – *Tyta luctuosa*

Anjermot – *Cacoecimorpha pronubana*

Bastaardsatijnvlinder – *Euproctis chrysorrhoe*

Bonte Bandspanner – *Epirrhoe tristata*

Boterbloempje – *Pseudopanthera macularia*

Brandnetelbladroller – *Celypha lacunana*

Bruine Daguil – *Euclidia glyphyca*

Crocota cf. tinctaria

Dyscia conspersaria

Duingrasmot – *Thisanotia chrysonuchella*

Evergestis frumentalis

Gamma-uil – *Autographa gamma*

Geel Beertje – *Eilema sororcula*

Geisha – *Olethreutes arcuella*

Gestreepte Goudspanner – *Camptogramma bilineata*

Gewone Bandspanner – *Epirrhoe alternata*

Gewone Heispanner – *Ematurga atomaria*

Gewone Zakdrager – *Psyche casta*

Heideringelrups – *Malacosoma castrensis*

Jordanita cf. globulariae

Kantstipspanner – *Scopula ornata*

Kaukasische Sterrenhemel – *Euplocamus anthracinalis forma monetellus*

Klaverspanner – *Chiasmia clathrata*

Kleine Beer – *Phragmatobia fuliginosa*

Kolibrievlinder – *Macroglossum stellatarum*

Koperkleurige Langsprietmot – *Nemophora cupriacella*

Kortzuiger – *Crocallis elinguarina*

Lichte Daguil – *Heliothis viriplaca*

Lieveling – *Timandra comae*

Lindepijlstaart – *Mimas tiliae*

Meriansborstel – *Calliteara pudibunda*

Mi-vlinder – *Callistege mi*

Muntbladroller – *Phalonidia manniana*
 Panteruiltje – *Emmelia trabealis*
 Prachtstipspanner – *Scopula marginepunctata*
 Purpermot – *Pyrausta purpuralis*
 Roomvlek – *Arctia villica*
 Smaragdgroene Zomervlinder – *Chlorissa viridata*
 Sneeuw witte Vedermot – *Pterophorus pentadactyla*
 Vals Witje – *Siona lineata*
 Varens spanner – *Petrophora chlorosata*
 Weegbreemot – *Pyrausta despicata*
Wheeleria obsoletus
 Witstipgrasuil – *Mythimna albipuncta*
 Witte Grijsbandspanner – *Cabera pusaria*
 Wolfsmelkpijlstaart – *Hyles euphorbiae*
 Wolfsmelkwespvlinder – *Chamaesphecia tenthrediniformis*
 Zilverstreep – *Deltote bankiana*
 Zwerfstreepmot – *Diasemia reticularis*
 Zygaena loti – *Zygaena loti*
Zygaena purpuralis – *Zygaena purpuralis*

.Nachtvinders in Grou   Reinie Piersma

Ieder jaar houden wij, IVN-afdeling De Lege Midden, in Grou en omgeving een nachtvlinderavond/nacht. Elke keer stelt één van de leden (of familie) daarvoor hun tuin beschikbaar. Vorig jaar was dat op de Hoxma in Grou.

Het weer zat niet erg mee op die 16de augustus. Het regende zo nu en dan, maar de temperatuur was redelijk 17 graden. Gelukkig hadden de eigenaren van de tuin een afdak en een gespannen zeil zodat we droog en in de luwte konden zitten en ook de lamp gewoon kon branden.

De koffie, thee, frisdrank en hapjes lieten we ons (9 personen) goed smaken en ondertussen vlinders kijken. Het duurde enige tijd voordat de eerste vlinders kwamen, maar na half elf zaten Puta-uil, Gammauil, Huismoeder, Haarbos, Oranje wortelboorder en Hagedoornvlinder op het laken of onder het zeil.

De meeste mensen hadden hun fototoestel meegenomen, dus het was dringen om de vlinders mooi op de foto te krijgen. Als grote nachtvinders ploften vrouw Rietvink en Grote beer op het laken. “Schrikken” van zulke mooie grote vlinders. Helaas geen Pijlstaarten. Maar ja, met Kroonvogeltje, Grote appelbladroller, V-dwergspanner, Open –breedbandhuismoeder, Variabele breedvleugeluil, Groene blokspanner, niet op naam gebrachte Dwergspanners en Micro’s en bovengenoemde soorten waren we al heel blij. Om een uur of 1 kwamen er geen nieuwe vlinders meer bij en hebben we ingepakt. Dit jaar doen we het zeker weer. Dan op 14 augustus in Grou of Akkrum.